

خزائن اسرار امروز ما

گفت‌وگو با دکتر فرهنگ رجایی درباره کارنامه کاری و پروژه پژوهشی‌اش

بیزن مومیند | دبیر کتاب «ایران»

شوند؟ علت آن را در گیتی، احول بینی، ناتاریخی و بیماری بزرگ «تام‌اندیشی» یافتم.

توجه به سه متن مهمی که نگارنده به آن رسیده برای بازیگری ایران و ایرانی لازم است زیرا ما را هر روز به چاله انداخته است. این سه متن عبارتند از: سنت (جنبه ابدی ایرانی بودن)، عرف (دوران‌های متعدد ایرانی/ بشری منعکس شده در فرهنگ ایرانی) و متن کج‌ایستادگی ایران در شیوه تولید زندگی در روح زمانه (هم خود ایران و هم بشریت) که امروزه عصر جهانی شده تجدد با تمدن اطلاعاتی/ ارتباطی بیداد می‌کند. بروز بیرونی این کژاندیشی و موضع ما در رابطه با این سه متن «تقبیح یا تقدیس» هر یک شده است. تازه اگر هم درست ببینیم باز نمی‌پذیریم، چون هیچ‌یک برای ما نه راه‌حل است و نه چراغ راه آینده بلکه به بیان کتاب «تاریخ بیهقی»، «خزائن اسرار امروز است» و روش‌شناسی غیرایدئولوژیک الزام می‌کند که با این سه متن هم‌پرسی، گفت‌وگو، کناکنش و برهم‌کنش کنیم تا بتوانیم خودتعریفی فردی، جمعی و همگانی تازه‌ای برای ایران امروز تمهید و تأسیس کنیم. چند اقبال دست به دست هم داد که جرأت و فکرکنم اگر به این نتیجه باور دارم باید به جای سرزنش آثار دیگران، آستین بالا بزنم و طرحی از آن چه میل دارم برای ایران امروز ببینم و ترسیم کنم. به این نتیجه رسیدم که برای این کار هم باید قدری با این سه متن به هم‌پرسی بنشینم و هم هراتری که در گذشته نشر داده‌ام را مرور کنم تا بلکه بتوانم با دست پرمحتواری به این مهم دست بزنم. از این‌رو بود که رسماً خود را به‌رغم

دکتر فرهنگ رجایی، استاد علوم سیاسی دانشگاه کارلتون کانادا که به تدریس با روش هم‌پرسی (گفت‌وگوی پرسشی‌انگیز) با اذهان خلاق و کوشا اعتقاد دارد، دغدغه اصلی‌اش مطالعه وضع بشر و چگونه انسانی عمل کردن یا به بیان خودش «انسان‌ورزی» است. «مشکل هویت ایرانیان امروز» را شاید بتوان اولین کتاب مورد توجه و بحث‌برانگیز رجایی در فضای فکری ایران دانست. ترجمه «فلسفه سیاسی چیست؟» لئو اشتراوس کتاب شاخص دیگر او بود تا اینکه به واسطه هم‌سخنی و ارتباط با چارلز تیلور «زندگی فضیلت‌مند در عصر سکولار» را منتشر کرد و بعد هم سراغ ترجمه آثاری از هانا آرنت و درباره آرنت رفت. همچنین ترجمه کامل سه جلد کتاب مهم «تمدن و سرمایه‌داری» از دیگر آثار قابل توجه دکتر رجایی است. درباره کارنامه کاری و پروژه پژوهشی دکتر رجایی پرسش‌هایی برای ایشان فرستادم که با بزرگواری و به سرعت پاسخ‌شان را فرستادند تا به اولین شماره ویژه‌نامه نمایشگاه کتاب برسد.

اگر مستقیماً به درونمایه پرسش بپردازم، پرسش اصلی این دانشور که از دوران دبیرستان در دهه ۱۳۴۰ آغاز شد و ابتدا به غلط به صورت «چرا عقب مانده‌ایم» صورت‌بندی شد و بعد «چرا توسعه‌نیافته هستیم» شد و... به صورت پرسش‌هایی از این قبیل بسط یافت. اما تنها در دهه گذشته برای من به وضوح روشن شد پرسش اصلی این است که «چرا ایران و ایرانیان بازیگر نیستند» برای من از دهه گذشته این پرسش مطرح شد که چرا بعد از سقوط اصفهان در سال ۱۷۲۲ (سقوط سلسله صفوی) نتوانستیم در سطح جهانی بازیگری کنیم و این موضوع سامان نگرفت. بلکه کوشش‌هایی هم که شده از جمله دو دوره جالب و مهم اصلاحات امیرکبیر و اصلاحات مصدق و دو جریان مهم نهضت گرانسنگ مشروطیت و انقلاب ۱۳۵۷، سامان نگرفت تا بار دیگر ایران و ایرانی بازیگر

● جنابعالی در چند سال اخیر جزو فعال‌ترین نویسندگان حوزه اندیشه سیاسی بوده‌اید و آثار متنوعی اعم از ترجمه و تألیف منتشر کرده‌اید. این دوره از فعالیت شما شاید بتوان گفت از ترجمه «محبت و آگوستین قدیس» هانا آرنت شروع شد و تازه‌ترین کتاب منتشرشده‌تان هم «جمهوری خردورزی: درس‌گفتارهای جیستی دانشگاه» است. انتشار تعداد قابل توجهی کتاب توسط شما در این بازه چند ساله محصول چه شرایطی است و بنا به چه ضرورتی فعالیت خود را در حوزه ترجمه و تألیف کتاب گسترش دادید؟

«به نام خداوند جان و خرد/ کن‌این برتر اندیشه برنگذرد»، درود و وقت بخیر به همه فرزندان بانو ایران خانم، مام وطن عظیم، بگانه و بسیار غنی ما که ما فرزندان قدرش را آن‌طور که شاید در دوران اخیر نگاه نمی‌داریم.